

IRODALOM.

- Fehér*: Vizsgálatok az erdőtalaj biológiai tevékenységének időszaki változásairól. (M. Tud. Akadémia Mat. és Természettudományi Értesítője XLVI. kötet, 20—234. old. 1929.)
- Fehér—Bokor*: Vizsgálatok az alföldi homokos erdőtalajok biológiai tevékenységéről. (M. Tud. Akadémia Mat. és Természettudományi Értesítője XLVI. kötet, 127—170. old. 1929.)
- Fehér*: Vizsgálatok az erdőtalaj egyes biológiai tényezőinek időszaki változásairól. (M. Tud. Akadémia Mat. és Természettudományi Értesítője XLVII. kötet, 617—651. old. 1930.)
- Fehér*: Mikrobiológiai vizsgálatok az alföldi homokos erdőtalajok N-gazdálkodásáról. (Erdészeti Kísérletek XXXII. kötet, 1. füzet. 1930.)
- Fehér*: Die Biologie des Waldbodens und ihre physiologische Bedeutung im Leben des Waldes. (Acta Forestalia Fennica, 1929. Cajander Festschrift.)
- Fehér*: Mikrobiologische Untersuchungen über den Stickstoff-Kreislauf des Waldbodens. (Archiv f. Mikrobiologie. I. kötet, 3. füzet, 381—417. old. 1930.)
- Fehér*: Untersuchungen über den zeitlichen Verlauf der Mikrobentätigkeit im Waldboden. (Archiv f. Mikrobiologie I. kötet, 3. füzet, 464—492. old. 1930.)

Néhány fontosabb kérdésről, kapcsolatban az új erdőtörvénytervezettel

Írta: Muzsnay Géza.

(Folytatás.)

2. Magánerdők és állami beavatkozás.

Az előbbi fejezetben megállapítottuk, hogy tekintet nélkül a birtokos jogi minőségére, minden erdőnek, tehát a magán-erdőknek is, mint a nemzeti vagyon alkotórészeként, feladata bizonyos mértékig a közérdeket is szolgálni s ennek a keretében az ország faszükségletének az állandó fedezéséhez hozzájárulni. És hogy ennek az elérése végett elkerülhetetlenül szükség van a gazdaság szabadságának bizonyos fokú korlátozására, főképen az üzemtervek útján s emellett bizonyos fokú ellenőrzésre az államhatalom részéről. Úgy azonban, hogy ez a korlátozás és ellenőrzés ne terjedjen túl az „okvetlenül szükséges” mértékén s ne kívánjon túlságosan nagy áldozatokat a birtokostól az erdő jövedelmezésének és a birtokos mozgási szabadságának a rovására.

Az alábbiakban főleg azzal kívánok részletesebben foglalkozni, hogy tulajdonképpen mi is volna az az „okvetlenül szükséges”

séges“ mérték, ameddig valóban megokoltnak mondható a közérdek védelme címén való beavatkozás az államhatalom részéről az erdőgazdaságba, különösen pedig a magánbirtokosok erdőgazdaságába.

Hogy ezt a kérdést tárgyilagosan elbírálhassuk, kíséreljük meg mindenenek előtt legalább nagyjából körvonalazni az erdőgazdaság célját általánosságban, tekintetbe véve úgy a birtokosok saját érdekeit, mint a közérdeket.

Nézetem szerint *eszményi cél* gyanánt nagy általánosságban, vagyis eltekintve egyes ritkán előforduló, kivételes esetektől, minden számottevő erdőgazdaságban (t. i. amelynek kiterjedése bizonyos területnagyságot meghalad) az kell, hogy szemünk előtt lebegjen, hogy az erdő idővel állandó és egyenletes jövedelmet biztosítson tulajdonosa részére, még pedig a jelenleg benne rejlő tőke megtámadása nélkül, sőt annak lehető gyarapítása mellett. És hogy az erdő jövedelmezése megfelelő, vagyis minél kedvezőbb legyen úgy a jelenlegi tulajdonosra, mint jogutódaira nézve. Emellett természetesen megfelelően szolgálnia kell az erdőnek a közérdeket is.

Hogy az imént vázolt célok valamikor elérhetőek legyenek, a következőkre kell törekedni:

1. Hogy az erdő fatermése minél értékesebb (minél több jövedelmet biztosító) olyan fafajokból és olyan választékokból álljon, amelyek a piac, illetőleg a fogyasztók igényeinek leginkább megfelelnek, beleértve természetesen a tulajdonos saját szükségleteit is.

2. Hogy az erdő talaja állandóan jó karban legyen s ehhez képest annak termőképessége ott, ahol szükséges és túlságosan nagy áldozatok nélkül el is érhető, a lehetőségig még fokoztassék.

3. A végső használat (főhasználattal) kapcsolatban a vágásterületek lehetőleg természetes úton (magvetés útján), de ha kell, mesterséges úton is, olyan értékes fafajokkal újítassanak fel, amelyek amellett, hogy a késő jövő számára is megfelelő jövedelmet biztosítsanak, a talajt jókarban tartják és önként értetődőleg megfelelnek a termőhelyi viszonyoknak is.

4. Úgy az ekként létesülő új faállományok, mint a már meglévők is, a helyes erdőnevelés kívánalmainak megfelelő

záródásban tartassanak és a mennyiségi és minőségi növekedés érdekeinek megfelelő gondozásban (tisztítás, gyérités) részeseüljenek.

5. Hogy az erdő idővel olyan, többé-kevésbé normális állapotba jusson (szándékosan kerülöm itt a sokak előtt odiosus „szabályos állapot“ kifejezést), hogy benne a vágásfordulónak megfelelő összes korosztályok legalább megközelítőleg egyenlően legyenek képviselve s ekkép állandóan vágásra egyformán érett faállományok, illetőleg faegyedek kerüljenek vágás alá.

Ha ezeknek a kívánalmaknak megfelelt az erdőgazda, akkor az erdő ki tudja elégíteni a közérdeket is minden tekintetben. Nevezetesen meg fog felelni a klímára s általában a természeti viszonyokra való jótékony hatás tekintetében hozzáfűzött kívánalmaknak, de emellett a legnagyobb mértékben teljesítheti feladatát az ország faszükségleteinek fedezése s ezzel együtt a fabehozatal csökkentése, esetleg kiküszöbölése tekintetében, vagyis általában közgazdasági szempontból is.

Ámde ne feledjük, hogy a fent jelzett célok egyelőre csak *eszményi*, tehát olyan célok, amelyeket nem elérni, hanem csak megközelíteni is a legtöbb erdőnél csak fokozatosan és csak hosszú idő alatt lehetséges, a jelen jövedelmeinek nagyobb mértékű korlátozása nélkül.

Nagy súlyt helyezek arra, hogy az általam az erdőgazdaság céljának s az e cél eléréséhez szükséges feltételeknek iménti körülírásánál használt kifejezéseket, nemkülönben a később használandó szakkifejezéseimet is, senki helytelenül ne értelmezhesse. Evégből szükségesnek vélem, hogy tisztázzuk az idevágó fontosabb fogalmakat.

Hogy mit értsünk az erdő *állandó és egyenletes jövedelmezése alatt*, ez bővebb magyarázatra tulajdonképen nem igen szorul. Mindamellett meg kell jegyeznem, hogy itt korántsem szabad arra gondolnunk, hogy az erdő évről évre pontosan egyenlő jövedelmet nyújtson, hanem csak arra, hogy a jövedelmezésben lényegesebb szünet ne álljon be s az túlságosan nagy ingadozásoknak ne legyen kitéve. Ez a tágabb értelemben vett egyenletesség pedig feltételezi, hogy az évente kihasználás alá kerülő fatömegek se mutassanak túlságosan nagy eltérést

egymástól, sem mennyiség, sem pedig minőség tekintetében. Az utóbbi követelmény megint összefüggésben van az évente kibaszálás alá kerülő területek (hozamba beszámítandó területek) nagyságával. Mert bár a holdankénti fatömeg a különböző erdőrészekben egymástól nagyon eltérő lehet, a tapasztalat azt mutatja, hogy ezek az elérések rendszerint többé-kevésbé kiegyenlítik egymást, különösen a nagyobb erdőbirtoknál, ahol az évi vágatás sok erdőrészletre oszlik meg.

Azt, hogy ez az állandó és egyenletes jövedelmezés hogyan és mikor lesz elérhető, esetről esetre bírálendő el. Átmenetileg mindenesetre alkalmazkodni kell az erdő állapotához, különösen pedig az erdőt alkotó faállományok korosztály-viszonyaihoz.

Mindennemű félreértés elkerülése céljából ki kell térjek itt röviden a törvénytervezetben használt „tartamosság” szó helyes értelmezésére is. Ez a szó a németből van lefordítva. A régi erdőrendezéstanok szerint ez a kifejezés: „tartamos üzem” mindössze annyit jelent, hogy az illető terület örökös erdőgazdaságra van szánva. (Ellentéte ennek az „ideiglenes üzem”, amely kifejezés abban az esetben van helyén, ha a területet a rajta lévő faállomány kihasználása után más, pl. mezőgazdasági művelés alá fogják.) „Szigorúan tartamos” üzem alatt pedig azt kell érteni, hogy az üzem „*folytonos*”, vagyis minden évben van vágatás az illető erdőben. (Ellentéte ennek az ú. n. „szünetelő üzem”, amikor csak bizonyos időközönként van vágatás.) Végül a „legszigorúbb tartamos üzem” egyértelmű az „egyenletes üzem” kifejezéssel, ami azt jelenti, hogy az illető erdőben évenként — legalább megközelítőleg — egyenlő terület avagy fatömeg kerül kihasználás alá.*

Én úgy veszem észre, hogy úgy a hivatalos szövegben, mint az Orsz. Erd. Egyesület által javasolt módosított szövegben „tartamosság” alatt a kihasználás egyenletességét kell érteni. Legalább erre kell következtetnem az Egyesületnek a 37. §-ra vonatkozó indokolásából. Ezzel szemben azt ajánlanám, hogy ez a szó mindkét szövegben az „egyenletesség” szóval cseréltesék fel s hogy általában a „tartamos üzem”, „szigorúan tartamos üzem” és „legszigorúbb tartamos üzem” szavak he-

* Lásd Muzsnay „Erdőrendezéstan” 8. l.

lyett a sokkal magyarosabb és helyesebb „örökös üzem“, „folytonos üzem“ és „egyenletes üzem“ kifejezéseket használjuk.

Hogy mit kell értenünk „az erdőben rejlő tőke“ alati, azt már jelen cikkem I. fejezete alatt érintettem, amikor hangsúlyoztam volt, hogy az erdőt a talaj és a faállományok együttevée alkotják. (Hozzátartoznak a tőkéhez még az erdőben lévő szállítási berendezések és a gazdaság céljait szolgáló épületek is, de ezektől itt eltekinthetünk.) A normális állapotban lévő erdőnél, ahol a legkülönbözőbb korú faállományok képviselve vannak, a faállományok értéke többszörösét (Endres szerint* nagy átlagban körülbelül a négyszeresét) teszi a talaj értékének. Ennek a tőkének a jövedelmét elsősorban az erdőnek a fatermése adja, ami tulajdonképen évről-évre az összes faállományok növekedése által jön létre, de az erdőgazdaság természeténél fogva csak a vágásra érett faállományok megfelelő részének a kihasználása útján vehető el az erdőtől.

Kétséget nem szenvedhet, hogy a magánerdőbirtokoknál, amelyekre az üzemtervszerű gazdálkodás csak most fog kötelezővé válni, szakszempontról kezdő tőkének a talaj mellett az az élőfakészlet lesz tekintendő, amely az új törvény életbelépése idején az erdőben rendelkezésre fog állani. Ebből kell kiindulni majd az üzemterv elkészítésénél s nevezetesen a vágatás szabályozásánál. És ha a normális állapothoz viszonyítva nagy hiány mutatkozik a vágásra érett faállományokban, ezt a hiányt csak a mai korosztályviszonyok figyelembevételével, fokozatosan lehet a birtokos jelenlegi jövedelmének nagyobb mérvű megcsökkentése nélkül megtakarítani, a vágatás megszorítása útján. Viszont ha netalán nagyobb készletfelesleg mutatkoznék a vágásra érett faállományoknál, ezt szintén csak fokozatosan célterű kihasználni és értékesíteni.

Lássuk most, mit értsünk a birtokosra nézve megfelelő, „kedvező jövedelmezés“ alatt az erdőgazdaságnál?

A „megfelelő“ és „minél kedvezőbb“ jövedelmezést az erre nézve fennálló elméletek szerint főleg kétféleképen lehet értelmezni.**

* Lásd dr. Max Endres „Handbuch der Forstpolitik“, Berlin, 1922. 52. lap.

** Lásd szerző „Erdőrendezéstan“ című művének 100—104. lapjait, továbbá „Erdőrendezésünk fejlesztéséről“ című műve 72. és következő lapjait is.

Lehet úgy értelmezni, hogy az erdő tiszta jövedelme állandóan minél nagyobb legyen, ami végeredményében a legnagyobb erdőjáradékra (legnagyobb tiszta jövedelemre) alapított erdőgazdasághoz vezet. Avagy úgy értelmezhetjük, hogy az erdőben rejlő tőkék minél nagyobb százalékkal kamatozzanak. Ez megint nem egyéb, mint a legnagyobb talajjáradékra alapított ú. n. pénzügyi gazdaság. Előbbi aránylag hosszú, utóbbi rövideb vágásfordulót tételéz fel. Ehhez képest előbbinél kisebb kamatozás mellett nagyobb, utóbbinál pedig nagyobb kamatozás mellett kisebb élőfatöke fenntartására, illetőleg felhalmozására van szükség.

Jogosult lehet egy harmadik álláspont is, amelyet először Guttenberg lovag, a bécsi gazdasági főiskola egykori kiváló tanára hangoztatott. Eszerint a középútat keresve, lehetőleg magas, tiszta jövedelemre, de emellett elfogadhatóan magas kamatozásra is kell törekedni.

Mindez azonban inkább csak elméleti értékkel bír. Egyrészt, mert akár a legnagyobb erdőjáradék, akár a legnagyobb talajjáradék elvének érvényrejuttatásáról legyen szó, a megfelelő vágásforduló nagyságára vonatkozó számítások, különösen a mai viszonyok között (ábnormis faárak, abnormis kamatláb stb.) nagyon bizonytalan alapon nyugodnának. De másrészt és főképen azért, mert ezeknek az alapelveknek az alkalmazásáról csak akkor lehet szó, ha a korosztályok megoszlása az illető erdőben legalább megközelítőleg megfelel a legnagyobb erdőjáradékra alapított erdőgazdaság által megkövetelt magasabb vágásfordulónak, illetőleg a pénzügyi gazdaság által megkívánt rövidebb vágásfordulónak.

De különben sem sok értelme volna az ilyen, amúgy is bizonytalan értékű számításokra alapítani a jövedelem tekintetében elfoglalandó álláspontjukat a magánerdőbirtokosoknak Magyarországon, ahol még megközelítőleg sincs meg a normális korfokozat, sem a legnagyobb erdőjáradékra alapított erdőgazdasághoz, sőt a rövidebb vágásfordulót igénylő pénzügyi gazdasághoz sem.*

Ily körülmények között a „megfelelő jövedelmezést“ a ma-

* Lásd E. L. 1930. évf. 563. l.

gánerdőknél csak úgy értelmezhetjük nézetem szerint, hogy az erdő *mindenkori állapotához képest* állandóan minél nagyobb jövedelmet hozzon (ami a mai viszonyok között még nem jelentheti azt, hogy a legnagyobb erdőjáradék elérése volna a célunk).

Egyet azonban már most is leszögezhetünk. Azt t. i., hogy az erdőbirtokosoknak le kell szállítanok igényeiket a magas jövedelmezési százalék tekintetében. És az erdőt olyan, biztos jövedelmet nyújtó tartaléktőkének kell tekinteniök, amely éppen mert nagyobb biztonságot nyújt, lényegesen kisebb százalékkal kamatozik, mint kamatoznék az értékének megfelelő pénztőke bármelyik hazai pénzintézetnél. Megkívánja ezt a közérdek is, amely egyúttal kívánatossá teszi azt is, hogy a magánerdőbirtokos erdejét mintegy különálló, egyéb vagyontól bizonyos mértékig független tőkének tekintse, amelynek csak a kamataihoz szabad nyulnia. Mert csak így kerülheti el, hogy olyan helyzetbe jusson, amely rákényszeríti arra, hogy magát az erdőben rejlő tőkét megtámadja. Nem könnyű dolog ez, de nézetem szerint a közérdeket megfelelően szolgálni más-képen nem igen lehet.

Ha talán nem is fedi teljesen, de némileg támogatja ezt az általam most felállított tételt Inkey Pál bárónak az a már egyszer idézett nyilatkozata, amely szerint „az erdő kezelésének, fenntartásának biztosítása érdekében kell, hogy az erdő olyanok kezében legyen, akiknél elsősorban a szakszempontról érvényesül.* Feltéve természetesen, hogy Inkey báró is úgy értelmezi az erdő fenntartásához fűződő követelményeket, amint ezt én körülírtam e cikk első fejezetének ötödik bekezdésében.

Még csak annyit, hogy a fenti 1. pont alatt *minél értékesebb fafajok* alatt én olyan fafajokat értettem, amelyekből aránylag nagyobb jövedelem várható. Vagyis amelyek — egyenlő gondos kezelést feltételezve — egyugyanazon a termőhelyen, ugyanabban a korban, ugyanakkora területen, pl. egy kat. holdon, a *legnagyobb értékű fatömeget* képesek nyújtani, beleszámítva az előzetesen esetleg már kihasznált gyérítési fatömeget is. Tehát nem csupán azt veszem zsinórmértékül, hogy

* E. L. 1930. évf. 173. 1. utolsóelőtti bekezdés.

ugyanazok mellett a vastagsági méretek mellett melyik fafajból ér többet egy köbméter, hanem figyelembe veszem azt is, hogy az illető fafaj holdanként mekkora fatömeget szolgáltat és hogy milyen az egymáshoz való aránya a termelhető faválasztékoknak.

Így jóval többet érhet el pl. a tölgynél, amely 80 éves korban aránylag kevés fatömeget ad, a talán kétszerannyi fatömeget szolgáltató jegenyefenyő, amelynél a haszonfa aránya is kedvezőbb. Avagy sok esetben többet érhet bármely lombfánál a lúcfenyő, amely már 50—60 éves korban bányafának, cellulozefának, szerszámfának s részben fűrészárúnak is jól alkalmas és különösen erdőben szegény vidékeken nagyon jól értékesíthető és emellett akkora fatömeget ad, hogy egyik lombfa sem veheti fel vele a versenyt.* Többet érhet még abban az esetben is, ha különben a termőhely nem egészen felel meg a lúcfenyő természetének, amire nézve saját közvetlen tapasztalataim alapján is hozhatnék fel példákat. Magától értetődik, hogy nem szabad ilyen esetekben a lúcfenyő vagy a jegenyefenyő nagy arányokban, nagy területeken való megtelepítésére gondolnunk, amit megkockáztatni mégsem volna célszerű.

Mérlegelve az erdőgazdaság fent körülírt céljával kapcsolatban elmondottakat, térjünk át most tulajdonképeni tárgyunkra, nevezetesen, hogy *milyen mértékig helyes és célszerű az államnak beavatkoznia a magánbirtokosok erdőgazdaságába?* Előrebocsátom, hogy ennek a kérdésnek a tárgyalásánál az államhatalmat az ország és lakosai javát mindenkoron szem előtt tartó, olyan hatalomnak kell feltételezni, amelytől távol áll minden, ami ellenkezik a tárgyilagossággal.

Az erdőgazdaságba való beavatkozás eszközei az államhatalom részéről: a törvény, az ennek végrehajtására vonatkozó miniszteri utasítások, az üzemterv és a helyszíni felügyelet.

A törvénynek lehetőleg határozottnak kell lennie. De éppen ezért nem szabad olyat tartalmaznia, ami a helyes, szakszerű gazdálkodásnak kerékkötője lehet s a gazdaság fejlődését esetleg akadályozhatná. Nem szabad tehát kiterjednie a gazdaságnál követendő részletes szabályokra, már csak azért sem, mert tel-

* Lásd E. L. 1930. évf. 453. l. is.

jességgel lehetetlen olyan szabályokat felállítani, amelyek az egymástól olyannyira eltérő, legkülönbözőbb viszonyok között, minden erdőre egyformán, hátrány nélkül alkalmazhatók volnának.

A törvény végrehajtására vonatkozó miniszteri utasítások e tekintetben már valmivel tovább mehetnek. Mert míg a törvényt csak a törvényhozás módosíthatja, ami természetesen mindig többé-kevésbé körülményes és egyéb tekintetben sem kívánatos, a végrehajtásra vonatkozó utasítások, ha a szükség és célszerűség megköveteli, könnyebben módosíthatók avagy kiegészíthetők.

A gazdaság szabályozására vonatkozó részletesebb intézkedéseknek az üzemtervekben van a helye, amelyek minden erdőgazdaságról külön készülnek s így sokkal könnyebb bennük a helyi viszonyokhoz s a közérdek mellett a birtokos igényeihez is kellően alkalmazkodni. Amíg a törvény és a végrehajtási utasítások csak a tágabb kereteket adják meg, addig az üzemtervek arra is vannak hivatva, hogy azok révén idővel elérni, vagy legalább megközelíteni lehessen az erdőgazdaságnak e fejezet elején körülírt céljait. De az üzemtervek készítésénél is óvakodni kell attól, hogy a legaprólékosabb részletekig mindenre imperatív rendelkezéseket vegyünk fel beléjük s ezzel a tulajdonos, illetőleg a gazdaság vezetésére hivatott erdőmérnök kezeit béklyóba szorítsuk. Mert ez amellett, hogy a közérdek nem kívánja meg, nagymértékben a jövedelmezőség rovására esnék és akadályozná a gazdaság fejlődését.

A helyszíni erdőfelügyeletnek meg éppenséggel az kell legyen egyik főcélja az ellenőrzés mellett, hogy a tulajdonosnak, illetőleg a gazdaságot vezető erdőmérnöknek segítségére legyen a gazdaság fejlesztésénél s az ezzel szemben felmerülő akadályok elhárításánál. Aminek egyik feltétele természetesen, hogy a felügyeletre hivatott tisztviselő feladatának teljesítésénél mindig a törvény és az üzemterv szellemét tartsa szem előtt s ne ragaszkodjék szorosan azok betűihez.

Az e cikk keretében eddig tárgyalt kérdések s ezek között az állami beavatkozás kérdése is, valamint az ezek kapcsán felvetett eszmék, főképpen az új erdőtervezet első címének I., II. és IV. fejezeteivel vannak több-kevesebb összefüggésben

Nem tartom feladatomnak itt a törvénytervezet idevágó összes szakaszait és az Országos Erdészeti Egyesület azokra vonatkozó módosításait részletes bírálat alá venni. De nem hallgathatom el észrevételeimet az erdőrendezés körébe vágó fontosabb kérdésekre nézve.

Összehasonlítva a hivatalos törvénytervezet szövegét az Országos Erdészeti Egyesület által javasolt szöveggel, elsősorban is megállapíthatom, hogy a javasolt módosításoknál az Egyesületet is általában az én imént kifejtett álláspontomnak megfelelő irányelvek vezették.

Így a hivatalos törvénytervezet 15—29. szakaszainak a módosításánál az Egyesület amellett, hogy a birtokos rendelkezési jogának a túlságos megszorítását elkerülhetővé tegye, nyilvánvalóan azt tartotta szem előtt, hogy az olyan rendelkezések, amelyek általános érvennyel és minden erdőbirtokra kötelező erővel fel nem ruházhatók s így magába a törvénybe fel nem vehetők nagyobb hátrány nélkül, az üzemtervekbe utaltassanak át. Mert az üzemtervekben — amint már fentebb én is említettem — sokkal könnyebb a helyi viszonyokhoz és az erdőbirtokos érdekeihez alkalmazkodni a közérdek sérelme nélkül.

A most említett szakaszok módosítása tekintetében magam is teljesen egyetérték az Egyesület álláspontjával. Nem tartom azonban egészen szerencsésnek a 13 §. megszövegezését sem eredeti, sem módosított alakjában.

Hogy ezt a kérdést könnyebben elbírálhassuk, állítsuk alább egymás mellé a kétféle szöveget.

Az eredeti szöveg:

13. §. Minden erdőterületen erdőalkotásra alkalmas fafajokból álló faállományt kell az erdőgazdaság céljának megfelelő sűrűségben állandóan fenntartani, a gazdálkodást pedig az országos erdőgazdasági érdekeknek, az erdő terjedelmének, állapotának, rendeltetésének és a tulajdonos szükségleteinek figyelembevételével úgy kell szabályozni, hogy a fahasználatok tartamossága lehetőleg biztosíttassék, a talaj termőereje állandóan fenntartassék, sőt fokoztassék, továbbá hogy a faállományok kellő ápolásban és védelemben részesüljenek.

Az egyesület által javasolt szöveg:

13. §. Minden erdőterületen arra alkalmas fafajokból álló faállományt kell az erdőgazdaság céljának megfelelő sűrűségben állandóan fenntartani, a gazdálkodást pedig a tulajdonos kívánásainak és faszükségeinek, a célszerű erdőgazdálkodás követelményeinek és az erdők jövedelmezőségének megfelelően úgy kell szabályozni, hogy az erdő fennmaradása, a faállományok kellő ápolása és védelme biztosíttassék s a talaj termőereje ne csökkenjen.

Amint látjuk, a kétféle szöveg lényegesen eltér egymástól. A hivatalos szöveg szerint a gazdaság szabályozásánál figyelemmel kell lenni: az országos erdőgazdasági érdekekre, az erdő terjedelmére, állapotára, rendeltetésére és a tulajdonos szükségleteire. Továbbá a fahasználatok tartamosságára, a talaj termőerejének állandó fenntartására, sőt fokozására, a faállományok kellő ápolásra és védelmére. Ezzel szemben az Egyesület által javasolt szövegben nincsen említés téve az országos erdőgazdasági érdekekről sem szó szerint, sem más alakban, bár ezek figyelembevételének a szükségességét a közérdekre való tekintettel — amint e cikk 1. fejezetében megállapítottam — elismerik úgy a szakemberek, mint az erdőbirtokosok. Nincs említés téve az erdő terjedelméről, állapotáról, esetleges külön rendeltetéséről, holott ezeknek a figyelembevétele már csak a tulajdonosok érdekében is szükséges. A talaj termőerejének „állandó fenntartása és fokozása“ helyett megelégszik az Egyesület azzal, hogy a talaj termőereje ne csökkenjen, pedig a talaj megjavítása nagyon sok esetben kívánatos lehet és nagyobb áldozat nélkül el is érhető rendszeres és szakszerű erdőgazdálkodás mellett. A „tartamossággal“ (egyenletesség, esetleg folytonosság) szemben pedig csak azt a követelményt állítja fel, hogy az erdő fennmaradása biztosíttassék.

Ellenben amíg a hivatalos szöveg csak a tulajdonos „szükségleteiről“ tesz említést, addig az Egyesület, igen helyesen, a tulajdonos faszükségei mellett a tulajdonos kívánságainak a figyelembevételét is kívánja, sőt ezt előtérbe helyezi. És hivatkozik, még pedig teljes joggal, a célszerű erdőgazdaság követelményeire, nemkülönben — ami a hivatalos szövegben érintve sincsen — az erdők jövedelmezőségére.

Az én megítélésem szerint a kétféle szövegben kifejezésre jutó kétféle álláspont közti különbség áthidalható volna az alább következő szöveggel, amelyhez az indokolás már benne foglaltatik az általam e fejezet első felében elmondottakban. Minden homály eloszlátása érdekében felvettem az erdőgazdaság általános céljának a körülírását is ebbe a szövegbe, amely a következőképen hangzanék:

„13. §. Az erdőgazdaság célja általánosságban, hogy az erdő jelenlegi, illetőleg *mindenkori állapotához mérten meg-*

felelő, lehetőleg állandó (folytonos) és többé-kevésbé egyenletes jövedelmet hozzon tulajdonosa és ennek jogutódai részére, úgy azonban, hogy emellett a közérdeket is kielégítően szolgálja, nemcsak a klímára és általában a természeti viszonyokra való jótékony hatás, hanem az ország faszükségletének a fedezése tekintetében is.

Ehhez képest minden erdőterületen arra alkalmas fajokból álló faállományt kell a helyes erdőnevelés kívánalmainak megfelelő záródásban fenntartani. A gazdálkodás szabályozásánál pedig figyelembe kell venni a tulajdonos faszükségeit, a tulajdonosnak a szakszerű erdőgazdaság követelményeivel összeegyeztethető kívánságait a gazdasági rendszer és a jövedelmezés tekintetében és az országos erdőgazdasági érdekeket. De ezek mellett tekintettel kell lenni az erdő terjedelmére, állapotára, különösen a *faállományok korosztályok szerinti megoszlására*, az erdő esetleges különleges rendeltetésére és arra, hogy a talaj termőereje állandóan fenntartassék, sőt ahol szükséges és nagy áldozat nélkül elérhető, a lehetőségig fokoztassék s a faállományok kellő ápolásban és védelemben részesüljenek.“

Ez a szövegezés — úgy vélem — kielégíthetné mind a két felet, különösen ha a törvény indoklásában és a végrehajtási utasításban ugyanaz a szellem jutna kifejezésre, amely engem vezetett a megszövegezésnél s a szöveg értelmezésénél, ami az én eddigi fejtegetéseim után bővebb magyarázatra nem szorul.

Hogy a gazdaság szabályozásánál figyelembe veendő szempontok közül melyik részesítendő több-kevesebb előnyben, az csak esetről esetre dönthető el, az üzemtervek elkészítése alkalomával. Erre nézve határozott szabályt magában a törvényben felállítani nem lehet.

Lényegbevágó észrevételeim vannak a törvénytervezetnek az *erdőgazdasági üzemterveket* tárgyaló IV. fejezetére vonatkozólag is. Ez a fejezet érinti a legközvetlenebbül a magánerdőgazdaságot, amely üzemtervszerű gazdálkodásra eddig nem volt kötelezve.

Elismerjük, hogy számos magas színvonalon álló magánerdőgazdaság van, amelynek tulajdonosa minden állami beavatkozás nélkül is kellően figyelembe veszi a közérdeket és szem előtt tartja azt, hogy nemcsak ő maga húzza minél na-

gyobb hasznot az erdőből, hanem utódai is. Ámde a mult megtanított arra, hogy a magánerdőbirtokosok nagy része megfelelő törvényes rendelkezések hiányában csak a márt nézte és saját érdekeit, a jövővel, jogutódaival és a közérdekkel ellenben nem sokat törődött. Sőt a saját érdekeit sem fogta fel helyesen. Ez vezetett a magánerdők nagy részének a pusztulásához s nem egyes esetben ahhoz, hogy a megszorult vagy kapzsi és erdeje értéke felől teljesen tájékozatlan erdőbirtokos erdejének kihasználására csak valamennyire is alkalmas, összes faállományát olyan potom áron adta el, hogy az eladási ár nem haladta meg azt az összeget sem, ami rendszeres gazdálkodás és megfelelő befektetések mellett néhány évvel később már mint tiszta jövedelem, évente folyhatott volna be pénztárába.

Ily körülmények között nem csoda, ha az illetékes körökben hovatovább mindinkább megérett az a felfogás, hogy a magánerdők birtokosait is kötelezni kell az üzemtervszerű, rendszeres gazdálkodásra, úgy a közérdek, mint a saját jól felfogott érdekeik szempontjából.

Az üzemterv célja a gazdaság szabályozása, a törvénytervezet 13. §-ában foglaltak szem előtt tartásával. De amint már fentebb jeleztem, vigyázni kell az üzemterv elkészítésénél, hogy a gazdálkodásra vonatkozó *imperatív* intézkedésekkel csupán a leglényegesebb, a közérdek szempontjából legfontosabb dolgokra szorítkozunk. Egyebekben pedig elégedjünk meg bizonyos, nem feltétlenül kötelező irányelvek felállításával. Az *imperatív* formában való beavatkozás a részletekbe ugyanis túlságosan megkötné a kezét a tulajdonosnak, illetőleg a gazdaság vezetésre hivatott erdőmérnöknek. Ez pedig nagymértékben akadályozná utóbbinak az eredményes működését, a gazdaság fejlesztését, aminek egyik legfőbb feltétele általában, hogy a gazdaság élén álló szakemberek szaktudásukat mindenkoron megfelelően értékesíthessék. Enélkül kedvüket veszíténék, nagy kárára nemcsak magának a tulajdonosnak, hanem a közérdeknek, az országos erdőgazdasági érdekeknek is. És önkénytelenül felmerülne az a kérdés, hogy „hát akkor tulajdonképpen mire is való az erdőmérnöki főiskola?”

Mi, a gyakorlatban hosszú ideig működött szakemberek tudjuk csak igazán méltányolni ezt a kívánalmat. Mi, akik köz-

vetlen tapasztalatból tudjuk, mennyire kedvét szegi a törekvő, képzett és hivatása magaslatán álló szakembernek, ha keze túlságosan meg van kötve, hatásköre túlságosan meg van szorítva, mindenben a felsőbb hatalom rendelkezéseihez, sőt gondolkodásához kell alkalmazkodnia s külön engedélyt kell kérnie, mihelyt el akar térni a felsőbb rendelkezésektől. És hogy viszont mennyire emeli a munkakedvét, fokozza ambícióját s eredményesebbé teszi egész tevékenységét, ha hatásköre elegendő szabad mozgást biztosít számára. Még ha történik is hiba itt-ott, végeredményében sokkal többet lehet elérni így, a kellő szabad mozgás lehetővé tétele révén, mint a mindenre kiterjedő s éppen ezért nem mindig helytálló részletes rendelkezésekkel.

Többé-kevésbé hasonló a helyzet a legtöbb esetben magára az erdőbirtokosra nézve is. Ez is nagyobb kedvvel foglalkozik az erdejével, készebb a jövő érdekében hozandó nagyobb áldozatokra, szívesebben gondol a szükséges beruházásokra, ha a gazdasági rendszer megállapításánál és az erdő jövedelmezése tekintetében az ő saját intenciói is érvényesülhetnek legalább addig a mértékig, ameddig az a szakszerű erdőgazdaság érdekeivel nem ellenkezik. Ebben az esetben könnyebben megbarátkozik a közérdekből szükséges korlátozásokkal is, mert így is elegendő örömet talál erdejében.

(Folytatjuk.)